

УДК 94/314.15

DOI:10.24144/2078 – 1431.2020. 1(24).74–82

Олександр Лавер,
кандидат фізико – математичних наук, доцент,
завідувач кафедри інформатики та
фізико – математичних дисциплін
ДВНЗ «Ужгородський національний університет»

ЕТНІЧНІ КОНФЛІКТИ І МІГРАЦІЙНІ ПРОЦЕСИ В КРАЇНАХ ЄС: СОЦІОЛОГО-ПОЛІТОЛОГІЧНИЙ АСПЕКТ (2017-2020 рр.)

У пропонованій публікації досліджується статистика втрат населення країн Європейського Союзу від збройного насильства, тобто в результаті терористичних атак, етнічних конфліктів та масових заворушень упродовж 2017-2020 рр. З урахуванням відповідних втрат упродовж 2001 – 2016 рр., обчислених автором у попередніх роботах, виводяться уточнені цифри втрат населення країн Європейського Союзу в результаті заворушень, етнічних конфліктів та терористичних атак за період 2001 – 2020 рр. Також досліджується взаємозв'язок випадків збройного насильства з міграційними процесами, які проходять у країнах ЄС.

Розглядається проблема біженців та нелегальних мігрантів у країнах Євро-союзу як наслідок воєн і конфліктів які велися і ведуться на територіях Близького та Середнього Сходу, а також Африканського континенту за досліджува-ний проміжок часу. В публікації показано, що значну кількість терористичних актів у країнах Євросоюзу здійснюється мігрантами або їх нащадками, які стоять на позиціях радикального ісламізму. Вказані теракти розглядаються нами як форма прояву етнічних конфліктів, оскільки питома вага мігрантів із вищезгаданих регіонів за останні роки у багатьох країнах ЄС значно зростає. Поряд з цим, за досліджуваний період часу відмічено посилення міграції з країн Східної Європи та пострадянського простору.

Ключові слова: *країни Європейського Союзу, масові заворушення, етнічні конфлікти, терористичні атаки, військові втрати, втрати цивільного насе-лення, нижня, середня та верхня оцінки втрат, міграційні процеси, біженці, нелегальні мігранти.*

Statistics on the EU's population loss from armed violence (i.e. as a result of ter-rorist attacks, ethnical conflicts, and mass riots) during the 2017 – 2020 yrs. are exam-ined in this paper. While calculating the new numbers author takes into account the statistics of losses for 2001 – 2016 yrs., which was published in previous papers. The author also examines the relationship between the armed violence and the migration processes in EU countries.

The author considers the problem of refugees and illegal immigrants in EU coun-tries, as a result of wars and conflicts which were (and are) held in the Near and the

Middle East, and the African continent during the considered period of time. The publication shows that a significant number of acts of terrorism in EU countries were carried out by migrants or their descendants who hold positions of radical Islamism. These acts of terrorism are considered as a form of ethnic conflict, as the proportion of migrants from the above-mentioned regions has increased significantly in many EU countries in recent years. At the same time, during the studied period of time the author has noticed an increase in migration from Eastern Europe and the post-Soviet space.

Keywords: *EU countries, mass unrest, ethnic conflicts, terroristic attacks, war casualties, civilian casualties, lower estimate, middle estimate, higher estimate, migration processes, illegal migrants.*

Постановка проблеми. Питання вивчення людських втрат у війнах та етнічних конфліктах, які проходили на Європейському континенті, завжди було у полі зору науковців. Так, людські втрати у війнах і конфліктах ХХ століття вивчалися у монографіях [3] і [4]. У монографії [1] було наведено інформацію про втрати населення країн Європи не тільки у війнах і конфліктах ХХ століття, але також упродовж 2001 – 2016 років ХХІ століття.

З огляду на вищесказане, поширення згадуваних результатів на 2017 – 2019 рр. є, без сумніву, актуальною темою для дослідження та заслуговує на детальне вивчення.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Як зазначалося нами вище, людські втрати населення країн Євросоюзу упродовж 2001 – 2016 рр. були розглянуті у монографії [1]. За вказаний період часу їхній розмах склав 836 – 942 – 1.003 загиблих, причому військові втрати становили 137 чоловік [1, с.677]. У якості середньої цифри втрат приймається цифра 942 загиблі. Під військовими втратами маються на увазі сукупні втрати загиблих працівників силових структур та терористів. У публікації [2] говориться про те, що за період 2000 – 2018 рр. жертвами збройного насильства стало 1.868 європейців, з них 753 чоловіки загинуло в межах Євросоюзу, а 1.115 – за його межами. Із вказаного числа 1.868 загиблих європейців – 1.703 чоловік загинуло від рук радикальних екстремістів, 111 осіб стали жертвами націоналістів, та ще 14 і 13 європейців стали жертвами відповідно ультраправих та ультралівих бойовиків [2]. Загалом інформація про втрати населення країн Європейського Союзу в результаті збройного насильства за досліджуваний проміжок часу (2017 – 2019 рр.) розкидана по великій кількості Інтернет-ресурсів, а тому актуальною є потреба у її систематизації та детальному аналізі. Питання міграційних процесів у країнах Євросоюзу станом на кінець 2016 року детально вивчене у монографії [1], а у публікації [6] наводяться статистичні дані по країнах ЄС за 2017 – 2018 роки.

Виклад основного матеріалу. На основі аналізу відкритих джерел, як вітчизняних так і зарубіжних, втрати населення країн Європейського Союзу за 2001 – 2020 рр., за нашими підрахунками, з урахуванням даних монографії [1, с.677], наводяться у підсумковій таблиці.

Таблиця 1

Втрати населення країн Європи за 2001–2020 рр. від терористичних актів, етнічного та політичного насильства (осіб)

№ з/п	Часовий проміжок	Оцінка втрат			Військові втрати
		нижня	середня	верхня	
1	2001-2016	845	951	1.012	138
2	2017	62	83	83	21
3	2018	15	38	38	9
4	2019	37	37	37	10
5	2020	20	20	20	5
6	2001-2020	979	1.129	1.190	183

Отже, упродовж 2001 – 2020 рр., внаслідок терористичних актів та атак, у Європі загинуло 979 – 1.190 чоловік, з середньою цифрою 1.129 загиблих. Військові втрати – 183 чоловіки. Під військовими втратами розуміємо сукупні втрати силовиків країн ЄС та загиблих терористів.

У зв'язку з цим розглянемо питання міграційних процесів, які проходили у країнах Євросоюзу за досліджуваний проміжок часу, та їхній вплив на рівень терористичної загрози у країнах регіону. Додамо, що до 2016 року вказана проблема розглядалася у монографії [1, с.582 – 608], а за період 2017 – 2018 рр. – у публікації [6, с.146 – 148].

За найновішими обчисленнями, наведеними у джерелі [7], за проміжок 1990 – 2019 рр. населення 28 країн Євросоюзу зросло на 38,3 млн. чоловік, у тому числі населення Великобританії – на 9,1 млн. чоловік, населення Іспанії – на 7,8 млн., Франції – на 9,2 млн., а Італії на 3,8 млн. чоловік. Проте з наведеної нижче таблиці можна перекоонатися в тому, що вказаний приріст населення відбувався за рахунок міграцій у країни ЄС [8].

Таблиця 2

**Зміна чисельності мігрантів по 18 країнах ЄС за 2000 – 2019 рр.
(млн. чоловік)**

Країна	ЄС у цілому	Німеччина	Велико-британія	Франція	Італія	Іспанія	Швейцарія
2000	33,97	9,0	4,73	6,28	2,12	1,66	1,57
2019	63,25	13,13	9,55	9,55	6,27	6,1	2,5

У монографії [1, с.602] нами наводилися дані про те, що за проміжок 1994 – 2006 рр. приріст населення у ЄС становив 19 млн. чоловік, проте 80% цього приросту забезпечили мігранти. Останні дані свідчать про те, що вказана ситуація тільки погіршилася. Так, загалом населення Євросоюзу на 1.01.2018 року становило 512,4 млн. чоловік, а 1.01.2019 року – 513,5 млн. чоловік, тобто зросло за рік на 1,1 млн. чоловік [9]. Проте за цей же період часу у ЄС народилося 5,0 млн. дітей, а померло 5,3 млн. чоловік, тобто

приріст дорівнював -0,3 млн., зате міграційний приріст склав 1,4 млн. чоловік [9]. Звідки й було одержано цифру позитивного приросту населення ЄС у 1,1 млн. чоловік.

По окремо взятих країнах ЄС ситуація не краща. Наприклад, в Італії за 2019 рік народилося 435 тис. малюків, а померло 647 тис. чоловік, що дало мінус 212 тис. природного приросту [10]. Стосовно мігрантів, то у країну приїхало 143 тис. чоловік, а виїхало 48 тис., що у свою чергу дало міграційний приріст у 95 тис. чоловік [11], хоча загальний приріст населення все одно лишився від'ємним і становив мінус 117 тис. чоловік. Вказані процеси перекинулися і на Східну Європу. У Чехії за період 2017 – 2019 рр. населення країни зросло на 40 тис. чоловік, проте з цієї цифри новонароджені становили тільки 1.200 чоловік, а решту – 38.800 чоловік – забезпечили мігранти [11]. Для залучення мігрантів у країни ЄС є серйозні підстави, а саме їх залучення має як позитивні, так і негативні сторони. Розглянемо їх.

1. Своєрідною традицією у країнах Євросоюзу є наявність великої кількості робіт і робітничих вакансій, які не хоче виконувати, або на які не претендує корінне населення. Іноземці, наприклад, становили 50% усіх шахтарів Бельгії, 40% будівельників Швейцарії, 60% працівників оброблювальної галузі в Німеччині, не кажучи про такі професії, як прибиральники вулиць і приміщень, медсестри і санітарки, продавці овочів та фруктів на ринках [1,с.596]. Стосовно сільського господарства, то за даними 2017 року 25% його працівників – нелегальні мігранти, причому в Румунії цей відсоток становив 40%, а в Португалії навіть 60% [6,с.146].

2. Стрімкий процес старіння корінного населення країн Євросоюзу. Згідно з джерелом [18], люди віком старше 65 років становили 20% населення Євросоюзу, хоча відомими є й вищі цифри. Наприклад, в Італії на початку 2020 року кількість людей віком понад 65 років становила 13,6 млн. чоловік, що, у свою чергу, становило 22,5% її населення [10]. Подібна ситуація є характерною також для інших країн ЄС. У цьому плані мігранти є більш молодими. Так, у Італії вони склали 8,9% населення, але на них припадало 19,6% усіх новонароджених [12].

3. Неконтрольована міграція мала своїм наслідком як зменшення питомої ваги титульних етносів приймаючих держав, так і збільшення питомої ваги мігрантів та їхніх нащадків. Наприклад, на кінець 2016 року мігранти та їх нащадки у першому поколінні становили відповідно 43,3% та 60,7% населення Люксембургу, 28,78% та 43,28% населення Швейцарії, 13,33% та 19,95% населення Німеччини, 15,65% та 27,75% населення Швеції і т. д. [1,с.476]. За розглядуваний проміжок часу ситуація кращою не стала. Так, у Німеччині у 2018 році 20,8 млн. чоловік, а це 25% населення країни, мали емігрантське походження, тобто вони або їхні батьки були мігрантами [13]. Більше того, міграційні процеси, які проходять всередині ЄС, «вимивають» з країн корінне населення, яке замінюється мігрантами. Так, у тій же Італії наприкінці 2019 року проживало 5,2 млн. мігрантів [14], і водночас 5,3 млн. італійців постійно проживали за кордоном [15]. Якщо врахувати, що 80% мігрантів селяться на околицях європейських міст [6,с.147], і вони переважно спілкуються зі своїми одноплемінниками,

а не з корінним населенням приймаючих країн, то реальністю сьогодення є чисельні мігрантські – іншомовні та іншонаціональні гетто, з серйозною криміногенною ситуацією.

4. Мігранти – мусульмани є складовою частиною мігрантів у країнах ЄС. Вони включають у себе також велику кількість нелегалів та біженців. Тому офіційні та неофіційні дані стосовно них суттєво різняться. Так, в Іспанії у 2018 році частка мусульман становила 2,6% населення держави, а на думку опитаних громадян країни – 5%, у Франції відповідно – 7% та 33% і т. д. [6, с.147]. Тільки слабкою комунікацією вказаних мігрантів та їх нащадків з місцевим населенням, а також невисоким життєвим рівнем можна пояснити той факт, що з країн ЄС до Сирії воювати на боці джихадистів вирушило 5 тис. чоловік – прихильників радикального ісламізму [16]. Додамо, що в ряди терористів у країнах ЄС активно рекрутується мо-лодь саме з цієї категорії населення.

5. Починаючи з 2015 року, до країн ЄС, і в першу чергу до Німеччини, прибуло понад 1 млн. біженців з Близького Сходу, у першу чергу з Сирії. Проте замість очікуваних активних робочих рук Європа одержала сотні тисяч любителів дармової соціальної допомоги. Наприклад, згідно з [17], з понад 1 млн. біженців, які прибули до Німеччини з 2015 року, на кінець 2019 року було працевлаштовано тільки 5% їх числа, а 9 з кожних 10-ти біженців у Швейцарії сиділи на «соціалці» [6, с.146]. Витрати на біженців виллюються у «серйозну копійчку» для приймаючих країн. Так, Німеччина тільки у 2018 році витратила на утримання біженців 23 млрд. євро, які за інших обставин можна було спрямувати на інші цілі [6, с.146]. Туреччина, за словами президента країни Ердогана, витратила на утримання близько 4 млн. сирійських біженців 40 млрд. доларів США [31]. І вже зовсім обтяжливим для економік країн ЄС є той факт, що біженців з країн, де йдуть бойові дії, не можна насильно депортувати додому. Іншими словами, користі від біженців небагато, а їхня криміналізованість є досить значною. Тому, з одного боку, зростає кількість відмов у відповідь на клопотання нелегальних мігрантів про надання їм статусу біженця. Так, у 2019 році в Німеччині позитивні відповіді становили тільки 35 – 38% від усієї кількості поданих клопотань [30]. З іншого боку, країни ЄС намагаються не допустити біженців та мігрантів на свою територію. Наприклад, кількість біженців та нелегалів у 2019 році порівняно з 2015 роком зменшилася на 92% [19], хоча все одно в абсолютних цифрах вона становила 107.546 чоловік [20]. З цієї точки зору стає зрозумілою рішучість європейських країн при захисті зовнішніх кордонів ЄС від біженців з Туреччини, які посунули до Європи на початку березня 2020 року. Додамо, що останнім часом країни ЄС також обмежують кількість мігрантів з інших країн, які намагаються легальним шляхом одержати громадянство країн Євросоюзу. Так, згідно з даними джерела [29], громадянство країн ЄС одержали: у 2016 році – 843.900 чоловік, у 2017 році – 700.600, а у 2018 році – 672.300 чоловік.

6. З огляду на ситуацію, яка склалася, і враховуючи те, що на підвищення народжуваності серед корінного населення країн ЄС годі надіятися, керівництво країн ЄС, з метою зменшити частку біженців, нелегалів з

неєвропейських країн та біженців – мусульман, взяло курс на залучення до своїх країн діаспорних земляків та ментально близьких мігрантів з країн Східної Європи та пострадянського простору. Стосовно залучення діаспорян, то це явище нами було детально описане в монографії [1]. Щодо запрошення ментально близьких мігрантів, то першою тут, без перебільшення, слід назвати Іспанію, яка широко відчинила свої двері перед іспаномовними мігрантами з Латинської Америки. Розглянемо статистичні дані з цього питання за 2017 – 2020 роки.

7. Східна Європа. Вже у 2018 році на Заході працювало поляків: у Великобританії – 845 тис. чоловік, у Німеччині – 700 тис., в Ірландії – 110 тис., в Норвегії – 100 тис. чоловік [6, с.147]. Тільки у Великобританії у тому ж році проживало близько 1 млн. поляків та 411 тис. румунів [6, с.147]. За останні 15 років (2004 – 2019 рр.) з Північної Македонії у багаті країни ЄС емігрувало 500 тис. чоловік – 25% населення країни [21]. «Якість» ментально близьких мігрантів є високою. Так, наприклад, серед мігрантів з Боснії та Герцеговини відсоток людей з вищою освітою становив 55% [22]. За рахунок такого роду мігрантів власті багатьох країн ЄС планують заселяти населені пункти, які починають безлюдніти. Так, наприклад, влада Італії таким добровольцям планує видавати 25 тис. євро підйомних [23].

8. Країни пострадянського простору. Міграція, у прямому смислі цього слова, «висмоктала» корінне населення країн Прибалтики. Так, за 30 років (1990 – 2020 рр.), батьківщину залишили 1.029.138 литовців [24], упродовж 2000 – 2019 рр. виїхало на Захід 301,4 тис латишів [25], тільки у сусідню Фінляндію на постійне проживання перебравлося 50 тис. естонців [26]. У результаті цих міграцій багато населених пунктів Прибалтики починають безлюдніти. Так, наприклад, у Латвії у 2019 році у 9 населених пунктах не проживало жодного жителя, а ще у 400 поселеннях проживає менше 50 чоловік у кожному з них [27]. З Молдови за роки незалежності виїхало близько 1 млн. чоловік, що склало 24% населення держави, причому 40% емігрантів мали вищу освіту [22].

9. Україна. Як зазначалося нами у [6, с.147 – 148], у Польщі у 2018 році працювало 900 тис. – 1,27 млн. – 2 млн. українців, а у Чехії понад 121 тис. українців, що становило 20% іноземної робочої сили в цій державі. У 2019 році в Угорщині заявки на працевлаштування подали 29.378 українців, а загалом близько 60% трудових мігрантів у цій країні становлять українці [28]. Багато хто з українців – трудових мігрантів – не проти залишитися назавжди у приймаючих країнах. Так, наприклад, опитування, проведене у 2020 році у Польщі, показало, що назавжди в цій країні хотіли би залишитися 33% опитаних, у той час як у 2018 році таке бажання висловили 22% опитуваних [5].

Висновки. За нашими обчисленнями, оцінки розмаху втрат населення країн ЄС від збройного насильства за період 2001 – 2020 рр. становлять 979 – 1.129 – 1.190 загиблих, з середньою цифрою втрат 1.127 чоловік. Військові втрати при цьому (втрати силовиків і терористів) становили 183 загиблих, або 16,27 % від середньої цифри втрат.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Лавер О.Г. Війни та народонаселення країн світу у ХХ-ХХІ століттях (1900-2016 рр.): монографія / вид. 2-е, допов. Ужгород: РІК – У, 2018. 760 с. URL: <https://dspace.uznu.edu.ua/jspui/bitstream/lib/23862/1/>
2. В ЕС подсчитали количество жертв террора с начала XXI века. –23.03.2019. URL: <https://topwar.ru/155870/>
3. Эрлихман В.В. Потери народонаселения в XX веке: Справочник. – М.: Русская панорама, 2004. – 175 с.
4. Лавер О.Г. Війни та народонаселення країн світу в ХХ столітті. Статистичне дослідження: Наукова монографія. – Ужгород: Госпрозрахунковий редакційно-видавничий відділ управління у справах преси та інформації, 2002. – 304 с.
5. Третью украинских работников мечтают оставить в Польше навсегда. – 6 февраля //Демоскоп Weekly. – №847 – 848. – 17 февраля – 1марта.
6. Лавер О.Г., Матяшовська Б.О., Шумило Н.Я. Проблема біженців та нелегальних мігрантів у світлі новітньої статистики // Науковий вісник Ужгородського університету. Серія ІСТОРІЯ. Випуск 2(41). – Ужгород: Вид – во «Говерла»,2019. – С. 143 – 155.
7. Об «исторической обязанности выйти из демографической ловушки»... – 11 февраля //Демоскоп Weekly. – 2020. – №847-848. – 17 февраля – 1 марта.
8. Зотов Георгий. И толстый слой Алжира. Вокруг городов Франции образовались гетто мигрантов. – 30.01.2020. URL: <https://aif.ru/politics/world/>
9. Населення ЄС сягнуло 513 мільйонів //Українська правда. – 10.07.2019.
10. Почти четверть жителей Италии старше 65 лет. – 5 февраля. //Демоскоп Weekly. – 2020. – №847-848. – 17 февраля – 1 марта.
11. Население Чехии растет за счет мигрантов. – 8 октября. – //Демоскоп Weekly. – 2019. – №829 – 830. – 7 – 20 октября.
12. Моисеев Данила. Италия скатывается в демографическую яму //Известия. – 12.02.2020.
13. Через 20 лет каждый третий житель Германии будет иметь миграционные корни. – 6 ноября //Демоскоп Weekly. – 2019. – №833 – 834. – 4 – 17 ноября.
14. Число мигрантов в Италии в последние годы увеличивается. – 30 октября //Демоскоп Weekly. – 2019. – №833 – 834. – 4 – 17 ноября.
15. Почти 10% итальянцев живут за границей. – 25 октября //Демоскоп Weekly. – 2019. – №833 – 834. – 4 – 17 ноября.
16. Эксперты предупреждают об опасности возвращающихся в Европу джихадистов... – 25.10.2017. URL: <https://m.dw.com/>
17. Добрынин Владимир. Игра втемную: африканцы станут европейцами к середине XXI века //Известия. – 2.11.2019.
18. Смирнов Юрий. Старушка Европа глазами Евростата //Известия. – 21.10.2019.
19. Поток нелегальной миграции в ЕС сократился на 92% за четыре года – 17 января //Демоскоп Weekly. – 2020. – №843 – 844. – 20 января – 2 февраля.
20. Позняков Андрей. Сто тысяч беженцев за год //Евроньюс. – 25.12.2019.
21. За 15 лет из Македонии эмигрировало полмиллиона человек. – 7 ноября. – // Демоскоп Weekly. – 2019. – №835 – 836. – 18 ноября – 1 декабря.
22. Зверев Никита. Страна донор... – 30.01.2020. URL: <https://kp.md/daily/27041.5/4106145/>
23. Италия заплатит 25 тыс. евро за переезд в пустующие города. – 12 сентября // Демоскоп Weekly. – 2019. – №827 – 828. – 23 сентября – 6 октября.
24. Число эмигрантов из Литвы превысило миллион человек. – 12 февраля //Демоскоп Weekly. – 2020. – №847 – 848. – 17 февраля – 1 марта.
25. Худенко Кристина. Delfi (Латвия): вымираем, уезжаем, но довольны, как никогда... – 12.02.2019. URL: <https://inosmi.ru/social>

26. Эстонцы с трудом интегрируются в Финляндии. – 30 мая //Демоскоп Weekly. – 2019. – №817 – 818. – 3 – 16 июня.
27. В Латвии появились поселки – призраки. – 24 сентября //Демоскоп Weekly. – 2019. – №827 – 828. – 23 сентября – 6 октября.
28. Около 60% трудовых мигрантов в Венгрии – граждане Украины. – 25 сентября // Демоскоп Weekly. – 2019. – №827 – 828. – 23 сентября – 6 октя
29. Громадянство ЄС за рік отримали 15.400 українців...//Українська правда. – 30.03.2020.
30. У Німеччині цього року очікують на меншу кількість біженців //Українська правда. – 3.11.2019.
31. Ситуація з біженцями з Сирії... //24 канал. – 2.03.2020.

REFERENCES

1. Laver, O.G.(2018).*Vijni ta narodonaselennya krain svitu u XX-XXI st. (1900 –2016 rr.) [War and population of the world in XX – XXI (1900-2016)].* 2 ed, add. Uzhhorod: RIK-U. Retrieved from <https://dspace.uznu.edu.ua/jspui/bitstream/lib/23862/1/> [in Ukrainian].
2. V ES podschitali kolichestvo zhertv terrora s nachala XXI veka (2019) [Terror victims since the beginning of XXI century were counted in EU]. 23.03.2019. Retrieved from <https://topwar.ru/155870/> [in Russian].
3. Jerlihman, V.V. (2004). *Poteri narodonaselenija v XX veke. [Population losses in the twentieth century]*. Moscow: Russian Panorama [in Russian].
4. Laver, O.G. (2002). *Vijni ta narodonaselennja krain svitu v XX stolitti. Statistichne doslidzhennja. Gosprozrahunkovij redakcijno-vidavnicnij viddil upraolinnja u spravah presi ta informacii [Wars and Population in the Twentieth Century. Statistical study]*. Uzhhorod: Self-financing Editorial and Publishing Department of Press and Information Management] [in Ukrainian].
5. Tret' ukrainских работников mechtaet ostat' sja v Pol'she navsegda. [A third of Ukrainian workers dream of staying in Poland forever.] *Demoskop Weekly*, 847-848 [in Russian].
6. Laver, O.G., Matjashovs'ka, B.O., & Shumilo, N.Ja. (2019). Problema bizhenciv ta nelegal'nih migrantiv u svitli novitn'oi statistiki [The Problem of Refugees and Illegal Migrants in the Light of Recent Statistics]. *Naukovij visnik Uzhgorods'kogo universitetu. Serija ISTORIJa – Scientific Herald of Uzhhorod University. Series: History*, 2(41), 143 – 155 [in Ukrainian].
7. Ob «istoricheskoy objazannosti vyjti iz demograficheskoy lovushki» ... (2020) [On the «Historic Duty to Get Out of the Demographic Trap»]. *Demoskop Weekly*, 847-848 [in Russian].
8. Zotov, G. (2020) *I tolstij sloj Alzhira. Vokrug gorodov Francii obrazovalis' getto migrantov. [And a thick layer of Algeria. Ghetto of migrants were formed around the cities of France]*. Retrieved from <https://aif.ru/politics/world/> [in Russian].
9. Naselennja ES sjagnulo 513 mil'joniv (2019) [EU population reached 513 million]. *Ukrains'ka pravda – The Ukrainian Pravda* [in Ukrainian].
10. Pochti chetvert' zhitelej Italii starshe 65 let (2020). [Almost a quarter of Italy's population is over 65]. (2020). *Demoskop Weekly*, 847-848 [in Russian].
11. Naselenie Chehii rastet za schet migrantov [The Czech population is growing at the expense of migrants]. (2019). *Demoskop Weekly*, 829-830 [in Russian].
12. Moiseev, D. Italiya skatyvetsja v demograficheskiju jamu [Italy slipping into the demographic pit]. (2020). *Izvestija – The News* [in Russian].
13. Cherez 20 let kazhdyj tretij zhitel' Germanii budet imet' migracionnye korni. – [In 20 years, every third German resident will have migratory roots]. (2019). *Demoskop Weekly*, 833-834 [in Russian].

14. Chislo migrantov v Italii v poslednie gody uvelichivaetsja [The number of migrants in Italy has increased in recent years]. (2019). *Demoskop Weekly*, 833-834 [in Russian].
15. Pochti 10% ital'jancev zhivut za granicej [Almost 10% of Italians live abroad] (2019). *Demoskop Weekly*, 833-834 [in Russian].
16. Eksperty preduprezhdajut ob opasnosti vozvrashhajushhihsja v Evropu dzhihadistov... [Experts warn of the danger of returning jihadists to Europe...] (2017). Retrieved from <https://m.dw.com/> [in Russian].
17. Dobrynin ,V. (2019). Igra vtemnuju: afrikancy stanut evropejcamy k seredine HHI veka [The game goes dark: Africans will become Europeans by the middle of the 21st century]. *Izvestija – The News* [in Russian].
18. Smirnov, J. (2019). Starushka Evropa glazami Evrostata [Old Europe through Eurostat eyes]. *Izvestija – The News* [in Russian].
19. Potok nelegal'noj migracii v ES sokratilsja na 92% za chetyre goda [The flow of illegal migration into the EU has decreased by 92% over the four years]. (2020). *Demoskop Weekly*, 843-844 [in Russian].
20. Poznjakov, A. (2019). Sto tysjach bezhencev za god. [One Hundred Thousand Refugees a Year]. *Euronews* [in Russian].
21. Za 15 let iz Makedonii jemigrirovalo polmilliona chelovek [Over 15 years, half a million people have emigrated from Macedonia]. (2019). *Demoskop Weekly*, 835-836 [in Russian].
22. Zverev, N. (2020). Strana donor... [Donor country...]. Retrieved from <https://kp.md/daily/27041.5/4106145/> [in Russian].
23. Italija zaplatit 25 tys. evro za pereezd v pustejushhie goroda [Italy will pay 25 thousand Euros for moving to deserted cities]. (2019). *Demoskop Weekly*, 827-828 [in Russian].
24. Chislo jemigrantov iz Litvy prevysilo million chelovek. (2020) [The number of emigrants from Lithuania exceeded one million]. *Demoskop Weekly*, 847-848 [in Russian].
25. Hudenko, K. (2019). Delfi (Latvija): vymiraem, uezzhaem, no dovol'ny, kak nikogda... [Delfi (Latvia): We are dying out, leaving, but happy as never ...]. Retrieved from <https://inosmi.ru/social> [in Russian].
26. Estoncy s trudom integrirujutsja v Finljandii [The Estonians have difficulties while integrating in Finland]. (2019). *Demoskop Weekly*, 817-818 [in Russian].
27. V Latvii pojavilis' poselki – prizraki [Ghost settlements appeared in Latvia]. (2019). *Demoskop Weekly*, 827-828 [in Russian].
28. Okolo 60% trudovyh migrantov v Vengrii – grazhdane Ukrainy [About 60% of migrant workers in Hungary are Ukrainian nationals]. (2019). *Demoskop Weekly*, 827-828 [in Russian].
29. Gromadyanstvo ES za rik otrumalu 15.400 ukrainciv... [Citizenship of EU among the year received 15.400 ukrainians...]. *Ukrains'ka pravda – The Ukrainian Pravda* [in Ukrainian].
30. U Nimechchuni cyogo roky ochikuyut na menshu kil'kict bizhenciv [Fewer number of refugees are expected in Germany this year]. *Ukrains'ka pravda – The Ukrainian Pravda* [in Ukrainian].
31. Situacija z bizhencjamy z Siriï... [The situation with refugees from Syria]. (2020). 24 kanal [in Russian].